

Gregory HLADY:

*„În teatrul de repertoriu, e ca și cum ai fi
mai aproape de natură”*

Actorul și regizorul canadian de origine ucraineană, Gregory Hlady (în Ucraina și Rusia e cunoscut cu numele Grigori Gladi), s-a aflat la Timișoara, pe perioada Festivalului Dramaturgiei Românești, unde a susținut un work-shop. Conducerea Naționalului timișorean l-a invitat să monteze un spectacol până la finalul stagiunii 2006/2007.

S-a născut în Ucraina de Vest cu 52 de ani în urmă. A absolvit Institutul Teatral din Kiev, a fost actor la Teatrul din Harkov, apoi la Teatrul Tineretului din Kiev. La începutul anilor '80, a făcut multă zarvă spectacolul Prințul constant, în care a jucat rolul Prințului Fernando. Creatorii au avut probleme cu autoritățile ucrainene. Repetițiile s-au făcut clandestin, actorii au fost urmăriți, cercetați. La acea vreme, spectacolul era receptat ca o lucrare cu teză pentru disidenți. Cele câteva reprezentații aduse în fața publicului au fost ca o explozie de bombe, iar lui Hlady i s-a închis „oxigenul” pentru creație, cum menționa mai târziu un cronicar. I s-a interzis să mai joace în teatru și în film. Cu alte cuvinte, a fost exilat din Kiev.

A plecat în Lituania, la Teatrul din Kaunas, la invitația regizorului Jonas Vaitkus. A învățat limba lituaniană, juca în teatru și era preocupat tot mai mult de regie. Ținea cursuri de actorie la Conservator. Inspirat de ideile apreciatului regizor Vaitkus și cu o caracterizare a Ministerului Culturii din Lituania, a luat admiterea la Moscova, la Institutul de Teatru, Facultatea de Regie, unde l-a avut profesor pe Anatoli Vasiliev. A lucrat în teatrul acestuia „Școala artei dramatice”, cutreierând lumea cu spectacolele realizate aici.

În, 1990, s-a „desprins” de Anatoli Vasiliev și s-a stabilit în Canada, la Montreal. Joacă în film, regizează teatru, predă teatru. A realizat peste 50 de roluri în cinematografie, dar teatrul este pentru el ca o rădăcină a vieții.

Maria Sârbu: Ați încercat să mergeți, la sfârșitul anilor '70, pe urmele lui Jerzy Grotowski, care realizase „Prințul constant”. Ce v-a atras atunci?

Gregory Hlady: Eram interesat de modul cum s-a apropiat Grotowski de teatru, dar nu găseam informații despre el. Le căutam la bibliotecă, în reviste poloneze. În Ucraina era interzis tot ce era legat de Grotovski. Era, într-un fel, învinuit de faptul că avea legături cu Solidarnosti (Solidaritatea), de aceea era „periculos” să vorbești despre el.

Eu însă eram interesat de teoria și practica lui teatrală. În 1980, Mark Nstantiner – care trăiește acum la München – a montat la Kiev spectacolul *Prințul constant*, în care eu îl interpretam Prințul Fernando. Când s-a jucat spectacolul, am avut mari neplăceri cu organele de stat, cu KGB-ul. Am fost expulzat și am ajuns la Kaunas...

M.S.: ...apoi la Moscova, la Anatoli Vasiliev.

G.H.: În acea perioadă, Vasiliev și-a înființat compania sa teatrală, iar eu am devenit membru al acestei companii și apropiat colaborator al profesorului meu. Cu spectacolele regizate de el am mers la cele mai importante festivaluri din lume.

M.S.: V-ați părăsit apoi profesorul.

G.H.: În 1989, am fost invitat la Montréal să montez un spectacol cu studenți ai Școlii Naționale de Teatru. În 1990, am plecat în Canada, mi-am început activitatea și acolo am rămas. Sunt regizor de teatru și actor de film. Țin cursuri de artă teatrală. Joc în diferite filme în Europa, în Rusia.

M.S.: Cum ați ajuns la Timișoara?

G.H.: În Canada l-am cunoscut, la începutul anilor '90, pe Alexander Hausvater. El a dorit să facem ceva împreună. Nu am reușit atunci, când era în

Canada, dar nu a uitat de acest lucru. La începutul acestui an, eu am montat în Canada spectacolul *Drakula*, un *musical* cu interpreți cunoscuți. La premieră a fost și Alexander Hausvater cu Ada Lupu. Atunci ne-am întâlnit, am discutat și am promis că vin în România, la Timișoara. Am susținut un *master class* și poate voi monta și un spectacol.

M.S.: *Cât de des susțineți astfel de ateliere?*

G.H.: Destul de des, în diferite țări de pe continent. Povestesc despre abordarea temelor actoricești, despre jocul actoricesc spontan, despre energia actoricească și cum se manifestă ea prin corpul și sufletul actorului. În același timp, îi transmit actorului inspirație. Prin această transmitere personală implantez un embrion, embrionul interesului pentru teatru-căutare, teatru în care omul să se dedice total creației. Prin metoda mea nu fac nici o descoperire – același lucru l-a dorit și Grotowski, la aceasta lucrează astăzi Anatoli Vasiliev. Este de fapt un schimb de experiență.

M.S.: *Asta v-a făcut să studiați regia?*

G.H.: Desigur. Întotdeauna am fost motivat de explorarea teatrală. Nu a încetat această căutare. Poate am ajuns la un anumit nivel, dar continui. De fiecare dată când încep un atelier de acest fel, eu învăț. Pentru mine fiecare persoană, fiecare personalitate pe care o întâlnesc înseamnă ceva interesant. Rămân întotdeauna deschis. Niciodată nu știu cum va fi la primul atelier pe care urmează să-l susțin. Totul depinde de întâlniri personale. Am o schemă generală după care conduc oamenii, dar mă inspiră fiecare om. Tactica colocviului o rezolv pe loc – aici și acum.

M.S.: *L-ați cunoscut totuși pe Grotowski?*

G.H.: M-am întâlnit cu el, dar și cu alți creatori din zona teatrului experimental, care m-au inspirat atunci când încă nu-i cunoșteam personal. În Elveția, l-am cunoscut pe Eugenio Barba, dar și pe alți mari regizori, cu care am făcut schimb de experiență.

M.S.: *Jucați în Canada, în Europa, în Rusia, montați spectacole în diverse zone. Cum vedeți diferențele între teatrul nord-american și teatrul european, teatrul rus?*

G.H.: Actorii sunt peste tot la fel, dar angajamentele sunt diferite, condițiile de producere a spectacolelor sunt diferite. Desigur, în America nu există teatre de repertoriu, ceea ce schimbă radical situația. Actorii depind de o relație financiară, tind spre experiment. Este o situație comercială.

M.S.: *Cum vedeți școala de teatru din Canada?*

G.H.: Este o deosebire, dar aș remarca faptul că în America de Nord există un mare interes pentru școala rusă de teatru. Chiar dacă întotdeauna este confundat Dostoievski cu Stanislavski. Dar cei de acolo fac o reverență școlii ruse, în special a tot ceea ce ține de teatrul lui Cehov.

M.S.: *În film, rolurile vi se propun și alegeți. Cum e în teatru?*

G.H.: În teatru am făcut numai ce am dorit eu. Doar spectacolul *Dracula* l-am realizat la propunerea unui producător, în Canada. Mi-a plăcut ideea, am visat să montez un asemenea spectacol, datorită aspectului mistic. Poate de aceea aleg să montez Gogol, Dostoievski, Franz Kafka, Eugène Ionesco, Harold Pinter.

M.S.: *Unde se termină suita contemporanilor?*

G.H.: Pentru mine contemporanii, cât de straniu ar părea, se termină cu Pinter.

M.S.: *Există mulți dramaturgi noi, care pun în discuție, prin textele lor, teme actuale, stringente. Cât de durabilă este o asemenea dramaturgie în opinia dumneavoastră?*

G.H.: Există un moment de criză în teatru vizavi de noua dramaturgie și eu pierdusem interesul pentru piesele de teatru noi.

M.S.: *Întotdeauna s-a vorbit, probabil, de crize.*

G.H.: Eu am simțit această criză fiziologic. M-am oprit la Pinter. Care psihologie poate fi atât de profundă astăzi ca cea a lui Pinter? De aceea, probabil, mă interesează teatrul mistic.

M.S.: *Faceți adaptări pentru teatru de unul singur?*

G.H.: Da, însă nu scriu piese. Deși știu cum trebuie să fie spectacolul și atunci fac un pod de la invizibil la vizibil, pod pe care trebuie să-l trec. Sunt puțin ciudate spectacolele mele. Îmi place să mă adâncesc în trecut.

M.S.: *Montați spectacole în Ucraina. Cum sunteți primit acum?*

G.H.: Bine. Am susținut și acolo un atelier. S-a deschis o școală cu numele meu.

M.S.: *Vă obligă la ceva?*

H.G.: În principiu, da. Este greu, însă, să fii în mai multe locuri.

M.S.: *În Canada ați înființat propria școală de teatru?*

G.H.: Nu am deschis o școală, nu am înființat o companie proprie. Sunt un om liber. Merg unde vreau, unde sunt chemat. Alexander (Hausvater – n.r.), de pildă, m-a chemat la Timișoara și am venit.

M.S.: *Lucrați din nou cu Vasilev. Ați jucat în spectacolul Mozart și Salieri, după Aleksandr Pușkin, regizat de profesorul dumneavoastră, la Moscova. Cum s-a reînnoat relația artistică?*

G.H.: El a pus în scenă acest spectacol în anii '90, în teatrul său din Moscova și l-a pregătit vreme îndelungată. Când am plecat în Canada, profesorul meu s-a supărat, îmi părăsisem maestrul. Mai bine de șapte ani nu a existat nici un contact. Între timp, și-a schimbat tactica în regie, în special după ce l-a întâlnit pe Grotowski, cu care a avut apoi o relație specială. După dispariția lui Grotowski, unii spuneau că Anatoli Vasiliev este cel care îl înlocuiește, că e un fel de guru.

După ce am plecat în Canada, se spunea că eu am rămas pe principii vechi, ceea ce este fals. Mi-am dezvoltat o activitate a mea, pe alt continent. Actorul care îl interpreta pe Salieri, Vladimir Lavrov, murise. Atunci am primit invitația lui Vasiliev, pentru a juca rolul lui Salieri, deoarece spectacolul avea turneu la Roma, în anul 2000, când se sărbătoreau și două milenii de creștinism. M-a rugat să vin să salvez spectacolul. Am jucat la Roma o serie de spectacole. Totul a ieșit bine. M-a chemat din nou, în acest an, și am jucat la Amsterdam, apoi la Avignon – în spațiul în care s-a jucat *Mahabharata* lui Peter Brook. A venit și Brook la spectacol.

M.S.: *Anatoli Vasiliev a creat mai multe generații de regizori, mulți pun numele lui în față sau încearcă să facă tocmai ca el. E un fel de a profita?*

G.H.: Unii fac abuz de numele lui Vasiliev. Există ceva narativ: a-a-a, aceștia sunt elevii lui Vasiliev; a-a-a, e clar ce vor face. Din acest motiv, sunt multe clișee – unii copiază ceea ce face el. Eu m-am inspirat din creațiile lui Vasiliev, dar sunt spectacole pe care el le-a făcut, iar eu niciodată nu m-aș încumeta să pun în scenă aceleași titluri. Întotdeauna ar prima el, nu aș putea să mă desprind de ideile lui. Nu aș face niciodată, de exemplu, *Printul constant*, pentru că Grotowski l-a făcut cel mai bine, deși am jucat la începuturile activității mele într-un astfel de spectacol, dar nu văzusem spectacolul lui Grotowski. Asemenea lucruri sunt sfinte pentru mine și nu-mi permit să le ating.

M.S.: *Se spune că celebrul Eimantas Nekrošius, care face geniale spectacole pe textele lui Cehov, vă tot întreabă când veți lucra împreună.*

G.H.: Suntem buni prieteni și ori de câte ori ne întâlnim promitem că vom face ceva împreună, așa cum se întâmplă de ani de zile și cu Alexander Hausvater. Acum am o nouă invitație de la Vasiliev și voi ajunge la Moscova, poate la iarnă. Am invitație la Timișoara. Mă cheamă la Kiev marele actor Bogdan Stupka, directorul artistic al Teatrului Național, ca să montez un spectacol acolo.

M.S.: *Lucreți în Canada, vă place să fiți liber, dar susțineți, ca și mulți alți artiști din Vest, că teatrul de repertoriu este mai important ca cel independent. De ce?*

G.H.: Pledez pentru teatrul de repertoriu. În teatrul de repertoriu e ca și cum ai fi mai aproape de natură. În plan creativ este interesant teatrul de repertoriu, e mai productiv. Are și minusurile sale. În același timp, nu pot spune că nu e bun teatrul în Canada, de exemplu.

M.S.: *Acolo trăiți și acolo probabil veți rămâne.*

G.H.: Îmi place să trăiesc în Canada, sunt acolo de 16 ani. Nu am regretat niciodată. Desigur nu este Europa.

M.S.: *Ce faceți în această perioadă?*

G.H.: Mă gândesc la un recital. Va fi ceva inspirat de opera lui Dostoievski. Nu știu dacă îmi va fi ușor, pentru că eu prefer în scenă dialogul.

M.S.: *Vă gândiți și la un proiect de amploare?*

G.H.: Aș vrea să fac un proiect memorabil, după care să nu mai vreau să realizez ceva. Dar nu doresc să se întâmple curând. Tot întind-întind pregătirea unui asemenea proiect.